

PACHOLE (101) *sb n*

a oraz o jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie).

sg N pachole (32). ◇ G pacholęcia (8). ◇ D pacholęciu (7). ◇ A pachole (16). ◇ I pacholęciem (9); -em (1), -(e)m (8). ◇ L pacholęciu (2). ◇ pl N pacholęta (5). ◇ G pacholąt (15). ◇ D pacholętâm (1). ◇ A pacholęta (4). ◇ I pacholęty (2).

Składnia orzeczenia typu: pachole było (13), pachole był (1) ActReg; pacholęta były (1); dwoje pacholąt byli (3) BielKron (2), SkarŻyw.

Składnia zdania względnego typu: pachole co, które było (2) SkarŻyw, GórnRozm, pachole co, który był BibRadz (2); pacholęta, które były (3) GórnDworz, BudBib, BudNT, pacholęta co, którzy byli BielKron (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. Dziecko płci męskiej, chłopiec, wyrostek; młodzieniec; puer Vulg, PolAnt, Modrz, Cn (57) : RejJóz B8v; RejWiz 147; BibRadz Gen 43/8; BielKron 251; A iefczę bych przyrownał thákowe ludzi/ do owych pácholąt/ kthore w nocy po vlicy idąc śpiewáią GórnDworz K4v; Czo śie zálię wtorego żártu [...] dotyczy/ [...] niewiem iaki może być lepšzy przykład/ [...] iáko kiedy [...] wielki gámrat záleca śie pácholęciu w tkące GórnDworz T3v, Kk7v; dam pácholętá kfiążęty ich/ á dzieći pánowác nád niemi będą. BudBib Is 3/4, Dan 1/10, 13, 15, 17; Tedy Herod [...] zágniewał śię bárzo/ pośłał á pomordował wżytkie pácholętá/ ktore (były) w Bethlehemie BudNT Matth 2/16; A on [Józef] wślawšy wziął páchole y mátkę iego y przyśedł do ziemie Ifráelskiej. BudNT Matth 2/21, Matth 2/20 [2 r.], Mar 9/35; Ktemu też trzebá pácholętá vczyć/ iáko śię przeciw drugim záchowác máią: Co winne rodzicom/ co śládióm ModrzBaz 11, 19v; ono dziećię z ptałzkiem igra [...]: co ptałzę wzlećić chce/ to go páchole do śiebie potárgnie SkarŻyw 338; dowiedziawšy śię o pácholęciu iednym/ ktore dopiero miało lat dwánaście/ śynie zacnego mężá Hile/ [...] pośłał do oycá áby śyná vpominał SkarŻyw 552, 46, 126 [3 r.], 133, 134, 184 [2 r.] (22); LatHar ++ 2; Ktobykolwiek przyiął to dziećiątko (marg) tákie páchole. (-) w imię moje/ mnie przyimuie WujNT Luc 9/48, Matth 17/18, Ioann 6/9, s. 559.

W przeciwstawieniu: »pachole ... starzec« (1): káždy też (ná) przyaciela śwego oborzy śię/ páchole ná śtarcá/ á wzgárdzony ná vcźiwego. BudBib Is 3/5.

Zwroty: »pacholęciem będąc« = w dzieciństwie [szyk zmienny] (5): Aemilius Lepidus gdy będąc pacholęciem był przywiedzion ku bitwie/ pierwšzym potkanim [...] nieprzyaciela zabił. KwiatKsiąż N; GórnDworz Qv; ModrzBaz 19v; SkarŻyw 470; który [Piotr Kmita] bezmála iefczę pácholęciem będąc vdał śie był ná ćwiczenié żołnierłkie OrzJan 66.

»wyrość z pacholąt« = wyrosnąć z wieku chłopięcego, stać się młodzieńcem (1): Wyrozwšy z pácholąt/ rośł w wielkich cnotách młodzieniec SkarŻyw 516.

Wyrażenia: »małe (a. maluczkie) pachole« = puer parvus PolAnt [szyk 2:1] (3): BudBib 4. Reg 5/14; Tákte ćielę y lwię/ y bydło tłuŕte wśpołek (páść śie będą) á mále páchole rzádzić ie będzie CzechRozm 113v; SkarŻyw 111.

»pachole młode« (2): BudBib 1. Par 22/5; [św. Piotr] Pácholęciem młodym będąc/ miewał wielkie od Páná Bogá y Anielłkie iuź poćiechy SkarŻyw 470.

2. *Sługa, zwłaszcza młody; paź; puer Vulg, PolAnt, Cn; minister PolAnt (44) : LibLeg 9/52; RejKup b4v, Ev [2 r.], e4, e4v, e5, f7; RejWiz 39; Leop Num 11/27, 1.Reg 20/22; WyprKr 91v [2 r.], 123; zawałowfzy pácholęćią kthory mu służył/ kazał ią precz od siebie wywieść BibRadz 2. Reg 13/17, 2. Reg 13/18; OrzRozm S3v, V3v; Rzekł tedy krol do pácholąt ktorzy przy nim byli/ coby záłłużył Márdocheufz zá taką wierność. Rzekli słuždy/ nic BielKron 115; wftáwił też przy sobie dwoie pácholąt co przy nim ieżdżili/ iedno po práwey łtronie Koronę y Biblią nośiło/ po drugiey łtronie miecz dobythy BielKron 214v, 114 [2 r.]; SienLek 189v; przyśzło pácholę dáiąc znác/ iż Komornik z listy od Krolá I.M. przjechał GórnDworz C3v, C3, M6, Nv, S8; Miał ten Iulianus bárzo zuchwále pácholę/ y pyźzne: iż go ledwo łamego słuuchało SkarŻyw 212; WerGość 251; gdy żyzby [!] ładowey wychodził pácholę co zá niem kord nośiło/ rzućiło mu go pod nogi GórnRozm L2; SarnStat 16 marg; PaxLiz A4.*

pacholę czyje [w tym: pron poss (2), G sb i pron (2)] (4): GórnDworz S8; Gdy vyrzał Iulianus pácholę łwoie/ ono zuchwále/ á on śiáno nieśie: rozgniewał łię nań SkarŻyw 212; WerGość 250; Pacholę wīm do Kr. Imsci y domnie listy przyniosł ActReg 138.

W połączeniu szeregowym (1): Też nie byli za nią [Matką Boską] anij przed nią rycérze/ pánięta/ albo pakholęta OpecŻyw 10v.

Szeregi: »chłopięta i pacholęta« (1): GDy Kaijáfás ij ijnńfy żydowie [...] łpatz łłli/ zołtawiwńfy Iezufa miedzy chłopięty ij pacholęty OpecŻyw 115. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pacholęta, pacholikowie« (1): Cudzoziemcy/ pácholętá/ pácholikowie/ y inné lekkie ofoby/ áby łie do tego namiotu nie ćifnęły/ gdzie Ich M. tak pánowie Rády/ iáko y Rycérstwo záśiádác będą SarnStat 16.

a. Sługa wojskowy, giermek (4) : Aby [ci, ktorzy przyjmują służbę wojskową] pacholyanth nyemyely yedno wśelzeczy kony wyrosłka godnego MetrKor 38/286; Ktory [Abimelech] nátychmiałt zawałowfzy pácholęćią co nośił broń iego/ rzekł kniemu/ [...] BibRadz Iudic 9/54.

pacholę czyje (2): woylko narodow połtronnych podałeś w ręce Ionácie łynowi Saulowemu/ y pácholęćiu ie^go [et ferentis arma eius]. BibRadz 1.Mach 4/30, Iudic 9/55.

Synonimy: 1. chłopiec, chłopię, młodzieniec, młodzik, niedorosłek, okrzos, parobek, wyrosłek; 2. chłopiec, parobek, sługa, służący, służebnik; a. giermek, orężnik.

Cf PACHOLIK, PACHOLEK